

ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ DERSİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YANSIMALARI

Dr. Banu ÖZEVİN TOKİAN, Dokuz Eylül Üniversitesi

1. Giriş

1998 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılandırma sürecinde ve sonrasında Eğitim fakültelerinin işlevi sıkça tartışılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 1998 yapılandırmasının gerekçelerini açıklarken eğitim fakültelerinin asli görevlerinden biri olan öğretmen yetiştirme işini ihmal etmeye başladığını ve sınıf ortamına yeteri kadar hazırlanmamış olan öğretmen adaylarının, bu ortamlara girdiklerinde önemli sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Bu belirlemenin ardından yapılan düzenleme ile her fakültenin kendi misyonu çerçevesinde çalışmalarını sürdürmesinin ve alan öğretiminin önplana çıkarılmasının gerekliliği ortaya konmuştur. Bunun sonucunda önceki yıllarda ihmal edilmiş olan Özel Öğretim Yöntemleri alanının bir disiplin olarak tanımlanması ve bu alanda elemanlar yetiştirilmesi, özel öğretim yöntemleri dersinin saatinin artırılması ve alanın uzmanları tarafından okutulmasının önemi vurgulanmıştır (YÖK, 1998a).

Her alanın kendine has yapısı, bu alanın nasıl öğretileceği ile ilgili özel öğretme yöntemlerini gerektirir. Sosyal bilimler, fen bilimleri veya güzel sanatlar eğitimlerinin, hatta güzel sanatlar eğitimi adı altında birleştirilen resim ve müzik eğitiminin birbirinden farklı öğretim yöntemleri olması doğaldır. Müzik, soyut bir sanat alanıdır, dolayısıyla diğer alanların özel öğretim yöntemlerinden farklı düzenlemeler gerektirir. Müzik alanındaki konuların çeşitliliği, özelliği neyin öğretileceğini ve özellikle aktif öğrenme tekniklerinin kullanımı konusundaki çeşitlilik seçilen konunun nasıl öğretileceğinin önemini göstermektedir. Ayrıca sık sık bireysel değerlendirme yapma durumu, değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda diğer alanlara göre farklılıklar görülmesine neden olmaktadır. Değişik yetenek düzeylerinde karşımıza çıkan öğrencilerin düzeylerine uygun müzik yaşantıları yaratmak ve doğru değerlendirmeleri yapmak bilginin yanı sıra daha üst düzeyde beceri gerektirir. Bu da müzik öğretmenliği lisans programlarındaki özel öğretim yöntemleri derslerinin niteliği ile doğrudan bağlantılıdır (Özevin Tokinan, 2010).

Müzik öğretmenliği lisans programı’nda yer alan müzik alan dersleri¹ ile öğretmenlik meslek bilgisi dersleri arasında bir köprü görevi olan, başka bir ifadeyle müzik alanının öğretmenliğinin nasıl

¹ Ayrıntılı ayırım için bkz: Kalyoncu (2005), Küçüköncü (2003).

yapılacağını, daha başka bir ifadeyle nasıl bir müzik öğretmeni olunacağını öğretmeyi hedefleyen özel öğretim yöntemleri dersi, bu özellikleri ile YÖK’ün yeniden yapılandırma sürecinde bu derse verdiği özel önemi hak eder niteliktedir.

İyi bir müzik öğretmenin hangi niteliklere sahip olması gerektiği sorusu konunun uzmanlarınca tanımlanmıştır. Bu tanımlara bakıldığında şu özelliklerle önplana çıkmaktadır. Müzik öğretmeni:

- Sesini ve çalgısını iyi kullanır.
- Müzik kültürü donanımlıdır ve öğrencilerinin müzik kültürü donanımı edinmesini sağlayacak çalışmalar yapar.
- Müzik dağarcığı konusunda yeterlidir.
- Estetik duyguları gelişmiştir.
- Müzik sanatının psikolojik ve sosyolojik temellerini kavrar.
- Yaratıcıdır ve öğrencilerinin yaratıcılıklarını geliştirecek çalışmalar yapar.
- Empati kurar.
- Ders içi ve ders dışı etkinliklerde kısa ve uzun vadeli planlarla öğrencilerini yönlendirebilecek bilgi ve beceriler ile donanımlıdır.
- Müzik teknolojilerinden yararlanabilecek bilgi ve becerilerle donanımlıdır.
- Öğrencilerin öğrenme stillerine göre ders işleyebilme yeterliklerine sahiptir.
- Öğrencilerinin kendilerini müzikal olarak özgürce ifade edebileceği ortamlar hazırlar.
- Aktif müzik öğretim yöntemlerini bilir ve bu yöntemleri doğru ve ortama uygun biçimde uygular.
- Dünyadaki eğitimsel gelişmelerden haberdardır.
- Toplumsal olaylarla müzik eğitimi sorunlarına duyarlıdır ve sorunlara çözüm üretecek birikimdedir.
- Öğrencilerin müziksel potansiyelinin (becerilerinin) gelişim çizgisini saptayarak doğru değerlendirmeler yapar ve bu değerlendirmeler doğrultusunda dersin içeriğini gözden geçirir ve yeniden düzenler (MEB, 2008; Akbulut, 2006; Barışeri vd., 2006; Küçüköncü, 2006; Uçan, 2006; Bilen, 2005; Kalyoncu, 2005; Töreyin, 2004; Sevgi, 2003; YÖK, 1998b).

Nitelikli müzik öğretmenlerinin yetişmesi, lisans eğitimi süresince alınan ‘alan dersleri’ ve ‘öğretmenlik mesleğine yönelik dersler’ yanında, öğretmen adayının “müzik öğretmeni” olmasını ve yukarıda sayılan niteliklerin öğrencilere yansımaları sağlayan özel öğretim yöntemleri dersinin niteliği ile ilişkilidir.

Bu çalışmada, üniversitelerin müzik öğretmenliği bölümünden mezun olmuş öğretmenlerin meslek yaşamlarında kullanımları açısından; müzik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin ise öğretmenlik uygulaması dersinde kullanımları açısından özel öğretim yöntemleri dersine bakışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bu araştırmaya Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan 1998 Reformu sonrasındaki programda eğitim görmüş ve mezun olduktan sonra müzik öğretmenleri olarak çalışan ve soruları cevaplamaya gönüllü olan 18 kişi ile 2009-2010 Öğretim Döneminde 4. sınıfta okuyan iki dönem özel öğretim yöntemleri dersi almış ve Öğretmenlik Uygulaması dersinde öğretmenlik yapma imkanı bulan 9 kişi olmak üzere toplam 27 kişi katılmıştır.

Çalışmada veriler nitel araştırma tekniklerinden görüş alma yoluyla toplanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formunda, öğretmenlerin öğrenme ortamlarını nasıl düzenledikleri, hangi yöntemleri kullandıkları, bu yöntemlerin öğrenciler üzerindeki gelişimsel ve psikolojik etkilerinin neler olduğu ve özel öğretim yöntemleri dersinin öğretmenlikleri üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu ölçmeyi hedefleyen 11 tane soru oluşturulmuştur. Fikirlerine başvurulmuş 6 uzmanın görüşleri sonrasında 3 soru formdan çıkarılmış, 1 tanesi yeniden düzenlenmiştir. Görüşme yapılan gruba Öğretmenlik Uygulaması dersine giren ve değerlendirme yapma imkanları bulunmayan öğretmen adayları da dahil edildiği için 8 sorudan oluşan görüşme formunda değerlendirme ile ilgili sorulara yer verilmemiştir. Görüşmeler sonrasında katılımcıların sorulara verdiği cevaplar uzman görüşü alınarak kodlanmıştır. Deneklerin yanıtlarının kodlandığı kategoriler, bu kategorilerde yer alan örnek cümleler ve bu cümlelerin kullanım sıklığı Tablo 1’de yer almaktadır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Özel Öğretim Yöntemleri Dersi Hakkındaki Görüşleri

Kategori	Örnek tümce	f
1-En çok yararlanılan ders	Özel Öğretim Yöntemleri	23
	Oyun, Dans, Müzik	16
	Çalgı Eğitimi	13
	Ses Eğitimi	8
	Piyano	8
	Eşlik	7
	Öğretmenlik Uygulaması	7
	Eğitim Müziği Dağarı	6
	İşitme-Armoni	3
2-Kullanılan yöntemler	<i>Orff-Schulwerk</i>	13
	Beden dilini kullanarak yaptığımız ritim çalışmalarını çok kullanıyorum, heykel oyununu, çalgılarımızla beraber okulda öğrendiğimiz her türlü etkinliği tek tek dersimde işliyorum ve çok faydasını görüyorum, müzik eşliğinde hep birlikte yürüyüp müziği tanıyarak yaptığımız tüm etkinlikler.	
	Masal yoluyla ritim çalışmaları. Daha sayılacak çok şey var aslında ama bir de bobo adlı şef kuklamız vardı O kukla sayesinde şarkıların sadece nüanslarını değil, zaman zaman şarkı sözlerini de ondan öğrendiler.	
	<i>Kodaly</i>	
	Kalplerden ritim duygusunun gelişmesi ve nota öğretim yöntemini oldukça uyguladım. Kodally yöntemi ve fonomimi tekniğinden oldukça faydalaniyorum.	2

3-Sınıf atmosferine göre düzenleme	<i>Olumlu</i> Özel öğretim dersinde, ses elde edebileceğimiz her şeyin bizim için müzik demek olduğunu öğrendik. Bu yöntemler çok esnek yöntemler olmaları açısından sınıfın fiziki şartları, öğrencilerin kişisel özellikleri ve psikolojik durumları ne olursa olsun her ortamda rahatlıkla kullanılabiliyorlar. Her sınıfın atmosferinin farklı olması ve yöntemlerin o sınıfa göre düzenlenmesi aslında bir çeşitlilik yaratıyor. İşin en güzel yanı da bu bence. <i>Olumsuz</i> Sadece sınıfta öğrenci sayısı arttığı zaman zorluk çekiyordum. Çünkü sınıfım çok küçüktü. Yeterli alanım yoktu. Aslında bu yöntemi uygulayabilmem için sayıdan çok öğrencilerle birlikte rahat edebileceğim alan daha önemli. Mümkün olduğunca farklı yöntemler kullanmaya çalışıyorum; fakat sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle etkinlikler her zaman tam anlamıyla yapılamıyor, sınıflar öğrencilerin rahat hareket edebilmesi için çok elverişli değil.	25
4-Öğrencilerin gelişimi	Öğrencilerin farkındalıkları artıyor, yaratıcı fikirler üretip uygulamaya, kendilerini daha iyi ifade etmeye, yapılan bir işi özgürce geliştirmeye başlıyorlar. Müzik, dil, hareket, dikkat, bellek ve uyum sağlama becerileri artıyor. Birlikte müzik yapabilmek, iyi bir müzik dinleyicisi olma ve müzik kültürlerinin gelişimi açısından son derece önemli yöntemler olduğunu düşünüyorum. Bilinçli nota okuma konusunda ise ezberci bir ders işleyiş yapısına zıt olarak notaların dizek üzerindeki yerleri, zamanları, isimleri ve çeşitli nota işaretleri, öğretmenin kendi yaratıcılığını kullanarak öğrencinin kafasında canlandırabileceği ve kalıcılığının sağlanabilmesi adına bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak çeşitli yöntemlerle bilinçli öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi mümkün. Özellikle de kendini müzikal olarak ifade edebilme basamağında gelişme çok belirgin oluyor. Kesinlikle müzik potansiyellerinde gelişme gözlemliyorum. Birlikte çalma, kendini ifade etme, konsantrasyon süresinin uzaması, müziği duyulan herhangi bir ses olmaktan öte duyguların ifade ediliş biçimi olduğunu farketme gibi bir çok özellik kazanıyorlar. Ayrıca, metal levha ve miknatıslı notalar ile Kodaly yönteminde kullanılan, notaların simgesi olan el işaretleri küçük yaşlardaki öğrencilerde bile nota okuma becerisinin gelişmesine çok yardımcı oluyor. Benim en keyif aldığım bölüm bu. Örneğin hiç nota bilmeyen öğrencilerimin uyguladığım yöntemle notaları okumaları enstrümanlarını çalabilmeleri, müziğin içinde kafalarına takılan soruları sorma becerilerini gösteriyor olmaları. Çok fazla örnek var bu konuda yaşadığım. Kısacası potansiyellerinin üstüne fazlasını koyduklarını görebilmek beni daha da heyecanlandıran bir durum oluyor. Ritim ve müzik kulağının çok geliştiğini fark ettim. Aynı zamanda yaratıcılıkları da çok gelişti ve kendi kendilerine müzik yapmaya, yarattıkları müziklere oyunlar ve danslar eklemeye başladılar. Notaları çok iyi öğrendiler ve bu da enstrümanlarını daha iyi çalmalarına yardımcı oluyor. Çocukların notalara sadece şekilsel olarak bakmalarından ve de ezberlemeye çalışmalarından kullandığım bu farklı yöntemlerle kendiliğinden öğrendiklerini görüyorum, ve bu bazen oyunlu bazen renkli anlatımlar onların dünyalarında yeni açılımlara sebep oluyor, ve doğrudan bilgisel olarak anlatmaktansa onların bulduğu cevapların, kendiliğinden öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler müziği keşfederken kendilerini de keşfediyorlar (neleri yaptıklarını, daha neleri yapabileceklerini) en önemlisi bir şeyler üretiyorlar. Bu durum onlar için çok büyük keyif.	27
5- Öğrencilerin derse karşı motivasyonları	Kesinlikle evet. Alkışlarla karşılanıyorum desem abartmamış olurum. Dilek kutularına müzik dersi saati artırılсын yazıyorlar. Eğlenceli bir ders işlediğimi düşünüyorum. Çocukları bir şey yapmaya zorlamıyorum sadece kurallara uygun gruplar halinde sınıfı kaynaştıran etkinlikler yapıyoruz. Klasik bir ders anlayışının öğrenciyi uyuttuğu ve kısa süreli öğrenme sağlayıp, hatta ezberciliğe yönelttiği kesin. Özel öğretim yöntemlerindeki yöntemler ile öğrencinin motivasyonunun derse karşı arttığı bir gerçek. Belki de daha önce kendinde fark etmediği bir yönünü keşfedebilmesi açısından son derece önemli. Bugün ne yapacağız diye sürekli soruyorlar. Dersimiz bugünlük bu kadar dediğimde kimisi bitirmek istemiyor küsüyor, ağlayanlar bile var. Ailelerle irtibat halindeyim çocuklarındaki gelişmeleri merak edip soruyorum sürekli. Derslerime çok istekli girdiklerinin farkındayım bu da bana motive oluyor. Kesinlikle. Özellikle zor olduğunu düşündükleri konularda yapabileceklerini görmelerini sağladı ve ilgileri yapabildiklerini gördükçe arttı.	27

6- Bilgileri öğrenme	Her şeyi yaşayarak, oyun oynayarak, hareket ederek keyifle yaptıkları için bilgileri ezberlemeden hatta bazen farkında bile olmadan öğreniyorlar. Kendileri yaparak, yaşayarak öğreniyorlar benim dersimde. Öğretmek istediğimi başta söylemiyorum, yaptığım etkinliklerle kendilerinin bulmalarını sağlıyorum. Bu yöntemle öğrencilerimin öğrenmelerinin kalıcılığına çok inanıyorum.	27
7- Özel Öğretim Yöntemleri dersinin bilgi ve becerileri sınıfa taşımadaki katkısı	Önemli olan bu bilgileri, ders ortamına taşıyabilmek ve öğrencilere uygun olarak şekillendirebilmek olduğu için Özel Öğretim Yöntemleri dersi bu anlamda bizim hayal gücümüz ve becerilerimiz doğrultusunda yardımcı olabilir. Çalgı, armoni, şan, müzik tarihi bilgi ve becerilerine sahip bir öğretmen, Özel Öğretim Yöntemleri de öğrendiklerinin üzerine daha birçok farklı fikir geliştirerek dersi eğlenceli ve anlaşılabilir hale dönüştürebilir, dersi öğrencilerin farklılıkları ve yaratıcılıkları doğrultusunda yönlendirebilir. Öğrenilmesi gereken konuya hareketlilik ve özgürlük katıp öğrenmeyi kalıcı hale getirebilir. Özel Öğretim Yöntemleri dersinin çok faydasını gördüğümü düşünüyorum. Çünkü konuyu bilmek konuya hakim olmak kadar nasıl öğretileceği de çok önemli. Öğrencinin seviyesine göre onların rahatlıkla algılayabileceği şekilde konuyu düzenleyip, derste uyguluyorum. Çünkü bu derste öğrendiğimi nasıl öğretebileceğimi öğrendim ben. Bazen insan çok bildiği bir konu bile olsa nasıl anlatacağını bilemezse kesinlikle aktaramıyor karşısındaki kişiye düşüncelerini. Ancak konu ne kadar zor olursa olsun kullanılan yöntemin çok etkili olduğuna inanıyorum. Anlatmadan önce nasıl anlatabileceğimi düşünüyorum ve doğru bir yöntem bulduğuma inandıktan sonra aktarıyorum. Bu ders sayesinde neyi nasıl anlatabileceğimi öğrendim ve hiç zorlanmıyorum. Özel Öğretim Yöntemlerine çok şey borçluyum.	27
8- Özel Öğretim Yöntemleri dersi olmasaydı...	Özel Öğretim Yöntemleri dersi bana sınıfın içinde herkesin bu derse olan tutumuna iyi derecede olumlu bir yön verdi diyebilirim yani insan bedeninin bir çalgı olduğunu ve çalgı olmasa da bu şekilde neler yapılabileceğini arada zengin tını örnekleri vererek ve sınıfa farklı çalgı veya materyaller getirerek çok yardımcı oldu diyebilirim. Birçok yanı eksik kalırdı. Keşke 1. sınıftan itibaren baraj dersimiz olsaydı. Çünkü Bach çalmak kolay ama 4.sınıf öğrenciye notaları öğretmek çok zor. Ne sanatçı gibi ne öğretmen gibi yetiştirildik. Umarım sistem değişir ve gerçek hayatın müzik öğretmenleri yetişir. Ben bu ders sayesinde kendimin neler yapabileceğinin bilincine vardım. Öncelikle kendimi keşfettim, etrafımdakileri izledim, yaratıcılığımın farkına vardım ve bunu geliştirmeye gönül verdim. Arkadaşlarımla ve öğretmenlerimin içinde hiç çekinmeden, yaptığımdan utanmadan, özgürce kendimi ritimsel ve müziksel olarak ifade edebilmeyi öğrendim. Verilen bir konuyu grup çalışmaları sayesinde bambaşka bir yere taşıyabilmeyi öğrendim. Zamanı, mekanı nasıl kullanabileceğimi öğrendim. Hareketlerimi özgür kılabilmeyi, kendimi bedensel olarak ifade edebilmeyi öğrendim. Öğrendiğim her yeni bir özellik, bildiklerimi öğrencilerime nasıl aktarabileceğimi düşünmeye ve bu sefer bambaşka bir pencereden bakıp olayları şekillendirebilmeyi öğrendim. Eğer Özel Öğretim Yöntemleri dersini almasaydım, müzik dersinde öğrenciye kazandırılması gereken davranışlar konusunda müziğin, notanın bir araç olduğunun bilincinde olamaz ve klasik bir yöntemle ders işleyen, öğrencileri ezberciliğe iten bir müzik öğretmeni olurum. Çocukların çoğunun bu yöntem sayesinde müzikten uzaklaştıkları gerçeğiyle yüz yüze geldiğimde ise ben nerde yanlış yapıyorum kısmıyla ilgilenir miydim bilemiyorum Sınıfa girince ne yapacağımı bilemeyebilirdim çünkü okulda gördüğümüz dersler sadece kendi çalgı düzeyimiz ya da bireysel başarılarımız bilgimiz için çok önemli olmakla beraber bir sınıfa girdiğimizde bize tek başına yardımcı olamayan dersler, bu gördüğümüz dersleri, birikimimizi, ancak nasıl aktarabileceğimizi, uygulayacağımızı, neye dönüştüreceğimizi bildiğimizde faydalı olur. Yaratıcılıklarını geliştirebilme konusunda aksaklıklar yaşayabilirdim. Eğer bu dersi almasaydım, müzik dersinin güzelliğini, keyfini bu kadar iyi ifade edemezdim. Şu anda çoğu öğrencim büyüyünce müzik öğretmeni olmak istediklerini bir daha söylemezlerdi sanırım. Teorik olarak gördüğüm bilgileri öğretmenlik hayatımda pratik olarak kullanamazdım ve öğrencilere nasıl hitap edeceğimi ve ders anlatırken onların seviyesine nasıl ineceğimi bilemezdim. Çok şey eksik kalırdı. En güzel öğrenme şeklinin yaşayarak öğrenmek olduğunu öğrenemez ve öğrencilerimin gözünde “anlatsa da gitse” denilecek bir öğretmen olurum sanıyorum. Nede olsa teknoloji bilgileri beyne direkt yükleyecek bir çipe veya bilgisayara henüz ulaşmadı. Bunu en etkili biçimde yapacak olanlar bizleriz diye düşünüyorum.	27

Tablo 1’de ilk kategori incelendiğinde 23 müzik öğretmenin Özel Öğretim Yöntemlerinin en çok yararlandıkları ders olduğunu belirttikleri görülmektedir. Daha sonra sırasıyla Oyun-Dans ve Müzik, Çalgı Eğitimi, Ses Eğitimi, Piyano, Eşlik, Öğretmenlik Uygulaması, Eğitim Müziği Dağarı, İşitme-Armoni dersleri gelmektedir.

27 öğretmenin 13'ünün sınıf ortamında en çok hangi yöntemleri kullandıkları sorusuna Orff-Schulwerk yanıtını verdikleri, 2 kişinin Kodaly Yöntemini nota öğretiminde sıkça kullandığı yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin 25 tanesi bu yöntemleri sınıf ortamına uygun olarak düzenleyebildiklerini söylerken, 2 tanesi öğrenci sayısı fazlalığı, alan yetersizliği nedeniyle tam olarak uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı bu yöntemlerin öğrencilerinin yaratıcılıklarını, müzik potansiyellerini, kendilerini müzikal olarak ifade etme becerilerini, derse karşı motivasyonlarını geliştirdiğini gözlemlediklerini ve yöntemler aracılığıyla öğrencilerin bilgileri ezberlemeden öğrendikleri için kalıcı öğrenme gerçekleşeceğine inandıklarını söylemişlerdir.

Öğretmenler özel öğretim yöntemleri dersinin lisans öğrenimleri süresince aldıkları derslerde edindikleri bilgi ve becerileri öğrencilere nasıl aktaracakları konusunda yardımcı olduğuna inanmaktadırlar.

8. kategoride yer alan örnek cümlelerden de anlaşılacağı gibi öğretmenler özel öğretim yöntemleri dersini almamış olmaları durumunda nitelikli birer öğretmen olma konusunda eksik kalcaklarına inanmaktadırlar.

4. Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bulguları incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

Müzik öğretmenleri Özel Öğretim Yöntemlerinin en çok yararlandıkları ders olduğunu belirtmektedirler. Bu sonuç Özevin Tokinan (2010)'ın program değerlendirme ile ilgili araştırma bulgularını desteklemektedir. Öğretmenler Özel Öğretim Yöntemleri dersinin yanı sıra Oyun Dans Müzik, Çalgı Eğitimi, Piyano-Eşlik, Ses Eğitimi, İşitme-Armoni, Eğitim Müziği Dağarı derslerinin içeriklerini öğretmenlik sürecinde derslerinde kullandıklarını ve Öğretmenlik Uygulaması süresince edindikleri deneyimlerini sınıflarına yansıttıklarını belirtmektedirler. Bu araştırma sonucuna benzer sonuçlar Özevin Tokinan (2008)'in Oyun Dans Müzik dersi ile, Ekici (2008) ve Çevik (2006)'ın ses eğitimi ile, Karkın ve çalışma arkadaşlarının (2006) eşlik dersi ile ilgili araştırma bulgularında elde edilmiştir.

Öğretmenler müzik derslerinde aktif müzik eğitimi yaklaşım ve yöntemlerinde Orff-Schulwerk ve Kodaly'ı sıklıkla kullandıklarını, bu yaklaşım ve yöntemler sayesinde öğrencilerinin müzik potansiyellerinin, yaratıcılıklarının geliştiğini derse karşı motivasyonlarının arttığını gözlemlediklerini belirtmektedirler. Bu sayede bilgilerin ezberlenmeden, kalıcı öğrenmeler gerçekleştiğine inandıklarını ifade etmektedirler.

Çağın gereksinimlerine yanıt veren, öğrencilerin eğitim alanlarında olduğu kadar, yaşamın diğer alanlarında da çok yönlü yetişmelerini sağlayan bir öğretim modeli olan aktif öğrenme (Açıkgöz, 2007), eğitimin her alanında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da etkili olmuştur. Orff, Dalcroze, Kodaly'nin aktif müzik eğitimi anlayışları öğrencinin müzik eğitimi sürecine aktif olarak katıldığı; konuşma, ses, hareket, dans ve çalgılar aracılığıyla her bir bireyin kendini ifade etme olanağı bulduğu; bilgilerin müzikal deneyimler içerisinde yaparak ve yaşayarak içselleştirildiği ve bu sayede kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiği eğitim ortamları sunmaktadır. Bu anlayışlar çerçevesinde yapılan derslerin okulöncesi dönemden üniversite düzeyine kadar akademik başarı, şarkı söyleme, müzikal işitme becerileri, özgüven, özyeterlik, tutum, motivasyon üzerinde etkili olduğunu kanıtlayan çok sayıda araştırma bulgusuna rastlanmaktadır (Saygı, 2009; Yıldırım, 2009; Bilen vd, 2007; Özmenteş, 2005; Bilen vd., 2003; Uçal, 2003; Zachopolou vd, 2003; Bilen, 1995; Persellin, 1995; Hwong, 1993).

Başta da ifade edildiği gibi 1998 Yeniden Yapılandırmasının gerekçelerinden biri sınıf ortamına yeteri kadar hazırlanmamış olan öğretmen adaylarının, bu ortamlara girdiklerinde önemli sorunlar

yaşamalarıdır. Müzik Öğretmenliği Lisans programı içerisinde yer alan ‘alan dersleri’ ve ‘öğretmenlik mesleğine yönelik dersler’ arasında adeta bir köprü görevi olan ve müzik öğretmenin lisans eğitimi süresince edindiği bilgi ve becerilerini sınıf seviyesine uygun olarak aktarmasında aracı olan Özel Öğretim Yöntemleri dersinin diğer dersler arasında özel bir yeri olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri de YÖK’ün (1998a) gerekçelerini doğrular niteliktedir.

Bu bilgiler ışığında şunlar önerilebilir:

1- Nitelikli bir müzik öğretmeni yetiştirebilmek, öğretmen adaylarını sınıf ortamlarına daha iyi hazırlayabilmek için Müzik Eğitimi Anabilim Dalları’nda Özel Öğretim Yöntemleri derslerine önem verilmeli ve bu ders alanın uzmanları tarafından okutulmalıdır.

2- Öğretmenlerin ifadelerinden bedeni kullanarak yapılan ritm çalışmalarının, masalları kullanarak yapılan ritm çalışmalarının, müzik eşliğinde yapılan dansların, öğrencilerin ritmik ve müzikal algılarını geliştirdiği anlaşılmaktadır. Özel Öğretim Yöntemleri dersinin öğretmen adaylarının ritmik ve müzikal çalışmalara aktif katılımının sağlandığı uygulamalarla işlenmesi öğretmenlerin meslek yaşamlarında bu tür etkinlikler uygulamasını ve böylece öğrencilerinin de algılarının gelişmesini sağlayabilir.

3- Müzik öğretmenleri öğretmenlik uygulaması dersleri sırasında yaptıkları uygulamaların öğretmenliklerine olumlu katkılar yaptığını belirtmişlerdir. Özel Öğretim Yöntemleri dersinde yapılan uygulamalar öğretim elemanı gözetiminde mümkün olduğunca Öğretmenlik Uygulamaları’na aktarılmalı, yapılan dersler sonrasında uygulamalar tartışılmalıdır.

4- Özel Öğretim Yöntemleri dersinde yapılan uygulamaların çalgısı olmayan, küçük, kalabalık sınıf ortamlarında öğrencilerin aktif katılımının, yaratıcılıklarının gelişiminin sağlanacağı biçimde nasıl gerçekleştirileceği göz önünde bulundurulmalı ve öğretmen adayları ile tartışılmalıdır.

5- Aktif müzik eğitimi yaklaşım ve yöntemlerinden Orff ve Kodaly notayı ve bilgileri ezberlemekten çok müziğin yaparak ve yaşayarak içselleştirilmesini hedeflemektedir. Oyunlar, danslar, dramatizasyonlar içermesi çocuğun yaş özelliklerine uygun düşmektedir. Bu etkinlikler, bilgilerin keşfedilmesini ve becerilere temel oluşturmaları sağlamakta ayrıca öğrencilerin kişilik gelişimlerine ve yaratıcılıklarının gelişimine yardımcı olmaktadır. Öğretmenlerin Orff ve Kodaly’den yararlanma nedenleri bunlardan kaynaklanmış olabilir. Bu sonuca göre Özel Öğretim Yöntemleri dersinde Orff ve Kodaly temelli, aynı zamanda Dalcroze ve diğer aktif öğrenme yöntemlerinin müzikle ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkacak yöntemler kullanılmalıdır.

6- Nota ile öğretim tekniklerinin, öğrencileri ezberlemeye yöneltmeden, müzik yapmaya teşvik edecek şekilde nasıl uygulanacağı ile ilgili uygulamalar yapılmalıdır.

7- Özel Öğretim Yöntemleri dersi ile Müzik Öğretmenliği Lisans Programında yer alan diğer dersler, müzik öğretmeni yetiştirme bilinciyle mümkün olduğunca bağlantı işlenmeli; dersler arasındaki bağlantılar doğru ve öğretmenlik mesleğinde işlevsellik kazanacak biçimde kurulmalıdır. Özel Öğretim Yöntemleri dersi “müzik öğretmeni” yetiştirmede tek başına yeterli değildir. Bu, ancak eğitim politikaları doğrultusunda, bölümün ortak politikası oluşturularak gerçekleştirilebilir. Bilindiği gibi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nın misyonunun ne olduğu, çalgı eğitiminin ağırlıklı olduğu konservatuar benzeri bir kurum mu yoksa müzik öğretmeni yetiştiren bir kurum mu olduğu sorusuna uzmanlar tarafından cevaplar aranmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinin de desteklediği gibi çalgı eğitimi, müzik öğretmenin müzikal donanımını sağlayan, öğrencilerine model oluşturan, sınıfında etkin biçimde kullanabileceği biçimde gerçekleştirilmelidir. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nın nitelikli, donanımlı, müzikal birer müzik öğretmeni yetiştirme misyonu olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. Ü. (2007). *Aktif Öğrenme Yazıları*. İzmir: Biliş Yayınları.
- Akbulut, E. (2006). *Günümüz Müzik Eğitimcisi Nasıl Olmalıdır?*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 20, sf: 34-41.
- Barışeri, N., Özdek, A. ve Can, M. (2006). *Müzik Öğretmenliği Lisans Eğitim Programı Geliştirme Çalışmaları*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu (26-28 Nisan 2006). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Bilen, S. (2005). *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırma Çerçevesinde Müzik Eğitimi Anabilim Dalları Programlarının Değerlendirilmesi*. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu (22-24 Eylül 2005). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Bilen, S. (1995). İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdül Süreçler Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bilen, S., Özevin, B. ve Uçal, E. (2007). *The Effecets of Orff-Schulwerk on Music Education and Motivational Processes in Primary Education Music Lessons*. Im Dialog-In Dialog. Ed: Haselbach-Salmon, sf: 102-119, Germany: Schott.
- Bilen, S., Özevin, B. ve Uçal, E. (2003). Öğretmen Yetiştirmede Orff Öğretisi. Orff-Schulwerk Müzik ve Dans Pedagojisi Uluslar arası Sempozyum (16-18 Ocak 2003). Orff Merkezi, İstanbul.
- Çevik, S. (2006). *Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu (26-28 Nisan 2006). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Ekici, T. (2008). *Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hwong, N., Caswell, A., Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1993). *Effetcs of Cooperative and Individual Achievement and Attitudes*. The Journal of Social Psychology. Volume: 133-1, February.
- Kalyoncu, N. (2005). *Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Müzik Öğretmenliği Lisans Programının Revizyon Gerekçeleriyle Tutarlılığı*. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 3 (2005), sf: 207-220.
- Karkın, A. M., Kodak, E. ve Gençel, Ö. (2006). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Mezuniyet Öncesi Motivasyonları ve Kariyer Hedefleri*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu (26-28 Nisan 2006). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Küçüköncü, H. Y. (2006). *Türk Eğitim Sistemindeki Yeniden yapılanma Sürecinde Müzik Öğretmeni Modelleri*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu (26-28 Nisan 2006). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2008). *Müzik Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*. Ankara: MEB.
- Özevin Tokinan, B. (2010). *The Evaluation of the Perspectives of Music Teachers Concerning the Influence of the Program from Which They Have Graduated On the Profession*. Procedia-Social and Behavioral Sciences Journal, Volume 2, Issue 2 , pages 4359-4365.
- Özevin Tokinan, B. (2008). *Yaratıcı Dans Etkinliklerinin Motivasyon, Öz güven, Özyeterlik ve Dans Performansı Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özmenteş, G. (2005). *Dalcroze Eurhythmics Öğretiminin Müziksel Beceriler, Müzik Dersine İlişkin Tutumlar ve Müzik Yeteneğine İlişkin Öz güven Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Persellin, D. C. (1999). *The Effects of Orff-Based Music Instruction on Spatial-Temporal Task Poerformance of Young Children*. Texas Music Education Research (sf. 79-84).
- Saygı, C. (2009). *Aktif Öğrenmenin Müzik Tarihine İlişkin Başarı, Tutum ve Özyeterlik Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sevgi, A. (2003). *Nasıl Bir Müzik Öğretmeni*. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu (30-31 Ekim 2003). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Töreyin, A. M. (2004). *Türkiye’de XXI. Yüzyıl Koşullarına göre müzik öğretmenliği eğitiminde yapılması gereken değişiklikler ve bir model önerisi*. 1924-2004 Musıki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu. 07-10 Nisan 2004. SDÜ, Burdur.
- Uçal, E. (2003). *Okulöncesi Müzik Eğitiminde Orff Öğretisinin Müziksel Beceriler Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uçan, A. (2006). *Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu. 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yetim, A. A. ve Göktaş, Y. (2004). Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri. Kastamonu Eğitim Dergisi, Ekim 2004, Cilt: 12, No: 2, sf. 541–550.
- Yıldırım, K. (2009). *Kodaly Yönteminin İlköğretim Öğrencilerinin Keman Çalma Becerisi, Özyeterlik Algısı ve Keman Çalmaya İlişkin Tutumlar Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] (1998a). *Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi*. Ankara: YÖK.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] (1998b). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara: YÖK.
- Zachopolou, E. & Vassiliki, D. (2003). *Application of Orff and Dalcroze Activities in Preschool Children: Do They Affect the Level of Rhythmic Ability?*. Physical Educator, Sayı: 60.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ